

Kannanotto Helsingin kansallisen kaupunkipuiston suunnittelutilanteesta

Helsingin kaupunki valmisteleo hakemusta kansallisen kaupunkipuiston perustamiseksi kaupunginhallituksen vuonna 2021 tekemän päätöksen pohjalta. Helsingin kaupunkistrategiassa 2025–2029 lukee ”Edistämme kansallisen kaupunkipuiston perustamista”. Tällä hetkellä valmistelun painopiste on Keskuspuiston alueessa. Pidämme tärkeänä, että Helsingin luonto- ja kulttuuriympäristöarvoja vaalitaan ja kehitetään pitkäjänteisesti ja tuomme tällä kannanotolla esiin huolestumme siitä, että Keskuspuistoon rajattu hakemus ei yksinään täytä kansallisen kaupunkipuiston perustamiskriteerejä, eikä vastaa siihen pitkäjänteisen suunnittelun tarpeeseen, jota Helsinki tulevina vuosikymmeninä kohtaa.

Kansallisen kaupunkipuiston kriteerit ja Helsingin erityispiirteet

Alueidenkäyttölain (68–71 §) mukaan kansallinen kaupunkipuisto voidaan perustaa alueelle, joka edustaa merkittäviä luonnon- ja kulttuuriarvoja, kaupunkikuvaa, virkistyskäyttöä sekä kaupunkikehityksen historiaa. Lisäksi edellytetään, että alue muodostaa laajan ja yhtenäisen kokonaisuuden, jota hoidetaan ja kehitetään pitkäjänteisesti.

Helsingissä nämä arvot eivät rajaudu Keskuspuistoon, vaan rakentuvat koko kaupungin vihersormirakenteen ja kulttuurihistoriallisten vyöhykkeiden varaan: Keskuspuistosta Helsingipuistoon, Vanhankaupunginlahden ja Viikin kautta merenrantavyöhykkeeseen sekä historiallisille puistoalueille, kuten Alppipuistoon, Töölönlahdelle, Kaisaniemeen, Esplanadiin ja Kaivopuistoon.

Pelkkä Keskuspuisto, vaikka onkin merkittävä ja rakastettu kaupunkivihreän ydinalue, ei yksinään kuvaa Helsingin kaupunkikehityksen ja maiseman historiallista kokonaisuutta, jota kansallinen kaupunkipuisto on tarkoitettu ilmentämään. Sisältönsä ja laajuutensa puolesta tämä parhaillaan selvityksen alla oleva alue ei vastaa jo perustettujen kahdentoista kansallisen kaupunkipuiston tasoa. Vähintään Helsingipuiston vihersormen liittämistä mukaan aluerajaukseen tulee tarkastella tekeillä olevassa jatkotyössä.

Tulevat laajennuspolut Itä-Helsingin kulttuuripuiston vihersormeen sekä Viikki-Kivikon vihersormen että Läntisen vihersormen suuntiin pitäisi huomioida selvitystyössä optioina ja tehdä laajennuksista linjaus perustamispäätöksen yhteydessä. Helsingin kansalliseksi kaupunkipuistoksi muodostuisi siten vuosien mittaan hieno kokonaisuus luonnoltaan monimuotoisista arvometsäkohteista, historiallisista puistoalueista ja maisemallisesti merkittävistä rakennetuista ympäristöistä sekä kantakaupungissa että esikaupunkialueella, idästä länteen ja etelästä pohjoiseen.

Kansallinen kaupunkipuisto tarjoaa vahvempaa ja pitkäjänteisempää suojaa kuin kaupungin omat suunnitteluvälineet

Helsingin viranhaltijat ovat todenneet, että kaupungilla on jo käytössään vahvat omat keinot turvata Keskuspuiston ja muiden viheralueiden arvoja (mm. Yleiskaavan toteuttamisohjelma 2025, luonnonsuojeluhjelmat, Vistra, Lumo, Kulttuuriympäristöohjelma 2023, hoito- ja kehittämissuunnitelmat).

On kuitenkin tärkeää todeta, että kansallinen kaupunkipuisto perustuu alueidenkäyttölakiin ja perustetaan kunnan hakemuksesta ympäristöministeriön päätöksellä, ja se on siten pitkäaikainen sitoumus alueiden kehittämiseen. Kansallinen kaupunkipuisto ei estä kaupunkisuunnittelua, mutta se varmistaa suunnittelun ja kehittämisen tapahtuvan luonto- ja kulttuuriarvojen ehdoilla ja vahvistaa suojelun jatkuvuutta yli valtuustokausien.

Tarve laajemmalle rajaukselle

Kansallinen kaupunkipuisto on tarkoitettu eheäksi ja monikerroksiseksi kokonaisuudeksi. Helsingissä luonteva rajaus muodostuisi vihersormien ja kulttuurihistoriallisten akselien varaan, jotka yhdistävät sisämaan metsäiset alueet Keskuspuiston, Viikin ja Vanhankaupunginlahden kautta merellisiin rantapuistoihin ja keskustan historiallisiin viheralueisiin. Tällainen rajaus kuvaisi Helsingin ainutlaatuisia

suhdetta luontoon, mereen ja kaupungin omaan historiaan sekä täyttäisi kansallisen kaupunkipuiston perustamiskriteerit huomattavasti paremmin kuin pelkkä Keskuspuiston vihersormi.

Johtopäätökset

Keskuspuisto on olennainen osa Helsingin viherrakennetta, mutta ei yksinään riitä perustaksi kansalliselle kaupunkipuistolle. Useita vihersormia ja kulttuurihistoriallisia alueita yhdistävä Helsingin kansallinen kaupunkipuisto tarjoaisi maan pääkaupungille kansainvälisestikin merkittävän ja pitkäjänteisen kehyyksen luonnon, kulttuurin ja kaupunkikehityksen yhteensovittamiselle.

Siksi esitämme, että:

1. Helsingin kansallisen kaupunkipuiston ensivaiheen selvitysaluetta laajennetaan kattamaan vähintään Helsingin puisto sekä keskustan historiallisten puistoalueiden muodostama kokonaisuus.
2. Tulevat laajennuspolut Itä-Helsingin kulttuuripuiston vihersormeen sekä Viikki-Kivikon vihersormen että Läntisen vihersormen suuntiin huomioidaan selvitystyössä optioina ja laajennuspolusta tehdään linjaus perustamispäätöksen yhteydessä.
3. Kaupunki tunnistaa kansallisen kaupunkipuiston tarjoaman lisäarvon pitkäjänteisessä ja oikeudellisesti vahvemmassa suojelussa verrattuna kunnallisiin suunnitteluohjelmiin.
4. Hakuprosessia tehdään jatkossa avoimessa vuorovaikutuksessa asukkaiden, järjestöjen ja asiantuntijoiden kanssa.

Helsingissä 24.11.2025

Kansallinen kaupunkipuisto Helsinkiin! -liikkeen puolesta,

Riitta Korhonen ja Veli-Pekka Kantanen

Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry

puheenjohtaja Eve Rantala ja järjestösihteeri Anders Backström

Helsingin kaupunginosayhdistykset Helka ry

puheenjohtaja Matti Pyhtilä ja toiminnanjohtaja Pirjo Tulikukka

Lapinlahden Lähde Oy

toimitusjohtaja Ville Pellinen

Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys Tringa ry

puheenjohtaja Aleksis Mikola

Suomen Latu ry

toiminnanjohtaja Panu Könönen

